

Utdanningsdirektoratet
Postboks 9359 Grønland
0135 OSLO

Deres ref

Vår ref
23/4939-

Dato
21. mai 2024

Tillegg nr. 4 til tildelingsbrev til Utdanningsdirektoratet med oppdrag 2024-009 om mulige regelendringer for å opprettholde og styrke et desentralisert variert videregående opplæringstilbud i områder med lav bosetting og store avstander

Oppdrag nr:	2024-009
Oppdrag:	Mulige regelendringer for å opprettholde og styrke et desentralisert variert videregående opplæringstilbud i områder med lav bosetting og store avstander, inkludert vurdering av hvorvidt det er behov for regelverksendringer for å kunne videreføre LOSA-modellen i Finnmark.
Frist:	Frist for oppdraget er 31. oktober 2024. Udir bes komme tilbake til departementet hvis fristen viser seg å bli for kort.
Finansiering: budsjettkap., post og prosjektnummer	Oppdraget gjennomføres innenfor direktoratets driftsrammer.
Bakgrunn for oppdraget: Det å ha en kvalifikasjon fra videregående opplæring har blitt en nødvendig forutsetning for å få en varig tilknytning til det norske arbeidslivet. Med de utvidede rettighetene til videregående opplæring i den nye loven, inkludert rett til opplæring frem til oppnådd studie- eller yrkeskompetanse og rett til yrkesfaglig rekvalifisering, er målet at alle som går inn i videregående opplæring, faktisk blir kvalifisert til læreplass, arbeid, utdanning og livslang læring.	

For at så mange som mulig skal kunne fullføre og bestå videregående opplæring, er det viktig at alle har tilgang til et variert og godt opplæringstilbud.

Det er i utgangspunktet opp til den enkelte fylkeskommune å dimensjonere og planlegge sitt videregående opplæringstilbud. Dette gjør at det er forskjeller i tilbudet ut ifra hvor i landet man bor.

Det er et mål for regjeringen at man skal kunne bo og leve i hele landet. I Hurdalsplattformen står det blant annet:

«Distriktpolitikken må forsterkes og fornyes. Regjeringen vil føre en politikk for sterkere fellesskap, vekst og utvikling i hele landet der by og land går hand i hand. Vi vil sette i gang nye tiltak for å skape optimisme og fremtidstro i hele Norge. I regjeringens distriktpolitikk er arbeid og velferd det aller viktigste. Hvis folk skal bo i og flytte til distriktene, må viktige tjenester som barnehage, skole og helsetilbud være i nærheten.

[...]

For å utnytte mulighetene i nord må befolkningsnedgang snus til befolkningsvekst. De personrettede tiltakene i tiltakssonen i Finnmark og Nord-Troms må evalueres, og et program for utprøving av nye tiltak i distriktpolitikken blir særlig viktig for denne landsdelen.»

I Utsynsmeldingen (Meld. St. 14 (2022-2023), punkt 5.4) er ett av tiltakspunktene fra regjeringen å «vurdere om det er behov for tiltak for å øke fullføringsgraden for videregående elever i Nord-Norge, herunder om det er tilstrekkelig fleksibilitet i regelverket for videregående opplæring til å ivareta ulike regionale behov, for eksempel i fylkeskommuner med liten ungdomsbefolkning og store avstander».

Det vises også til Prop. 57 L (2022-2023), punkt 2.2 hvor det framgår at «[d]epartementet ønsker å styrkje breidda i den offentlege fellesskolen for å sikre at han er så variert og god at det er mogleg for alle elevar å finne seg til rette.»

Som Udir er kjent med, er det over flere år gjennomført forsøk i Finnmark med LOSA-modellen, som gir elever i utkantkommuner tilbud om videregående opplæring på sitt hjemsted i samarbeid med næringslivet. Troms og Finnmark fylkeskommune, nå Finnmark fylkeskommune, søkte høsten 2023 om videreføring av forsøket, og forsøket er nå fornyet for to nye skoleår, 2024-2025 og 2025-2026. Fylkeskommunen begrunnet søknaden om videreføring blant annet med at LOSA er svært viktig for det videregående opplæringstilbudet i regionen, og pekte på lange avstander, viktigheten av at ungdom kan bli boende i sine lokalmiljø, og andre nærmere begrunnede distriktpolitiske hensyn. Fylkeskommunen sendte høsten 2023 inn en evaluering av gjennomførte forsøksperioder.

Departementet mener det er viktig at vi har et godt og variert videregående opplæringstilbud over hele landet. Med de avstandene vi har i særlig Nord-Norge, er dette utfordrende å få til over alt. Dette har Troms og Finnmark fylkeskommune beskrevet en rekke ganger i søknader om og evalueringer av forsøket med LOSA-modellen. LOSA-modellen, slik den er beskrevet av fylkeskommunen, oppfyller ikke alle krav i dagens opplæringslov, og vil heller ikke oppfylle

alle kravene i den nye loven som trer i kraft fra høsten 2024. Troms fylkeskommune har opplyst at LOSA-modellen bidrar til å bedre det videregående opplæringstilbudet i regionen, og kan bidra til å hindre utflytting fra mindre kommuner. Departementet mener det er hensiktsmessig å se nærmere på LOSA-modellen for å vurdere om det er elementer fra forsøksordningen som det er ønskelig å muliggjøre som permanente løsninger, uten behov for forsøk.

Beskrivelse av oppdraget:

Udir bes om å vurdere mulige regelendringer for å sikre at fylkeskommunene har tilstrekkelig fleksibilitet til å opprettholde og styrke et desentralisert variert videregående opplæringstilbud i områder med lav bosetting og store avstander. I dette arbeidet, bes Udir også om å synliggjøre hvordan handlingsrommet etter reglene gjeldende fra høsten 2024 gir muligheter til dette.

De delene av regelverket det kan være naturlig å se på er blant annet reglene om personalet i skolen, fjernundervisning, fag- og timefordeling, elevdemokrati og skolemiljø.

Det bes om at Udir vurderer alternative regelendringer, inkludert minst følgende alternativer:

- endringer i opplæringsloven med forskrift
- regelendringer som kun gjelder tiltakssonen for Finnmark og Nord-Troms, eventuelt de tre nordligste fylkene
- en mer generell unntakshjemmel som for eksempel kan være søkbar for fylkeskommunene.

Udir kan også vurdere andre alternative reguleringsmåter.

Det bes om at Udir i utredningen særlig ser hen til de utfordringene som er beskrevet, og forsøkt løst, gjennom det pågående forsøket med LOSA-modellen. I utredningen bes Udir om å innhente opplysninger fra de nordligste fylkeskommune, og særlig Finnmark, om hvilke tiltak fylkeskommunene mener er nødvendig for å kunne opprettholde et godt desentralisert videregående opplæringstilbud i regionen. Det skal gis åpning for at fylkeskommuner også andre steder i landet med store reiseavstander og distriktsutfordringer kan gi innspill. Udir bes om å vurdere hvilke regelverksendringer det vil være behov for, for å ivareta ønskede tiltak fra fylkeskommunene. Udir bes om å bruke allerede foreliggende informasjon, for eksempel fra søknadene om forsøk og i evalueringene av forsøket med LOSA-modellen. I tillegg bes Udir om å innhente ny informasjon, dersom det er nødvendig. Siden LOSA-modellen er et konkret eksempel på hvordan en fylkeskommune har forsøkt å løse utfordring i regionen, er det ønskelig å se nærmere på denne som en del av oppdraget. Udir bes derfor i vurderingene å belyse om det er hensiktsmessig at Finnmark fylkeskommune, eventuelt også andre fylkeskommuner, skal kunne tilby videregående opplæring i tråd med LOSA-modellen eller en justert variant av denne.

Føringer for hvordan oppdraget skal utføres:

Oppdraget skal utføres i tråd med prinsippene i utredningsinstruksen.

Det skal alltid redegjøres for økonomiske og administrative konsekvenser av oppdraget. Dersom det oppstår budsjettbehov som følge av oppdraget utover det som fremgår av dette oppdraget, skal KD varsles.

Vi ber Udir om å vurdere hvordan oppdraget skal utføres i henhold til ambisjonene for tillitsreformen.

Rapportering etter gjennomført oppdrag:

Når direktoratet anser oppdraget som utført, sendes leveransen til Postmottak@kd.dep.no med kopi til Etatsstyringsgruppen@kd.dep.no og Andreas Rakli andreas.rakli@kd.dep.no innen 31. oktober 2024.

Med hilsen

Hege Nygård (e.f.)
ekspedisjonssjef

Grethe Daal Berentzen
rådgiver

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer